

Recenzija

B. Jatkauskienės monografija „Andragogų profesionalizacijos sistemos procesionali raiška“

*...O aš sakau, kad gyvenimas iš tikro – tamsa, jei nesiekiate tikslo.
O siekiai – akli, jei nėra žinojimo,
Ir visos žinios bergždžios, jei nedirbate,
O visas darbas bevaisis, jei nėra meilės;
Ir kai dirbate su meile, jūs surandate patys
save, susiejant save su kitais ir su Dievu.
...Darbas – tai meilė, tapusi matoma*

Šios recenzijos autorė turėjo garbės pristatyti B. Jatkauskienės monografiją Klaipėdos universiteto ir Klaipėdos miesto bendruomenėms. Pristatymo pradžioje perskaityti šie Kahlilo Gibrano žodžiai (Pranašas, 1998, p. 25–27). Jie parinkti neatsitiktinai. B. Jatkauskienė savo pastarųjų metų mokslinius tyrinėjimus skyrė andragogikos mokslo sampratos plėtotei. Ir tai tikrai galima vertinti kaip darbą, atliktą su meile ir tapusį matomu šios monografijos moksliniuose tekstuose. Meilės raiška dirbant atsiskleidžia ir tame kontekste, kad ši monografija skirta *in memoriam* Simonui Kmitui, autorės sūnui.

Monografiją „Andragogų profesionalizacijos sistemos procesionali raiška“ sudaro dvi dalys. Pirmoje dalyje „Profesionalizacijos sistema ir procesas“ autorė išsamiai pristato profesionalizacijos vidinį ir išorinį procesus, profesionalizacijos sistemos elementus. Šios dalies stiprioji pusė yra andragogų profesinio identiteto raiškos dilemos analizė kokybinio tyrimo kontekste. Antroje dalyje „Andragogų veiklos profesionalizacija – sistemos elementas“ aptariamos andragogų veiklos sritys. Pateikdama tipinių andragogo veiklos situacijų charakteristikas, autorė įvertina andragogo profesionalumo raiškos lygį, tai ir sudaro šios dalies mokslinę-praktinę vertę. Monografijos išvados dar kartą akcentuoja andragogų profesionalizacijos struktūros ir proceso vienovę, atkreipia visų mūsų dėmesį į tyrimų tęstinumo būtinybę, nes, pasak Guy Le Boterf, kuris parašė pratarmę šiai monografijai ir kurį autorė laiko savo mokytoju bei moksliniu patarėju, „andragogų rengimo rezultatyvumas didžia dalimi priklausys nuo to, kaip bus apibūdintas pageidautinas jų profesionalumas“ (p. 10).

Dar visai nesenai pati *andragogikos* sąvoka buvo ne visiems suprantama ir tinkamai vertinama. Mokymosi visą gyvenimą strategija tapo mūsų kasdienybe tik per pastaruosius du dešimtmečius. Suaugęs žmogus savo kvalifikaciją kas keleri metai kelia ne tik kvalifikacijos kursuose, kas buvo įprastinė daugiametė patir-

tis, bet atsinaujina kiekvieną dieną, nes mokymosi visą gyvenimą procesą veikia visuomenės globalizacija. Šį procesą ypač paspartino informacinių technologijų tobulėjimas, virtualių mokymosi erdvių prieinamumas. Tačiau andragogo poreikis šių procesų kontekste yra nepakankamai vertinamas. B. Jatkauskienė savo ankstesniuose tyrinėjimuose jau yra įvertinusi šio poreikio būtinumo prielaidas. Pastaroji autorės monografija skirta tolesniems moksliniams strateginiams tikslams realizuoti: pristatyti andragogo profesionalizacijos sistemos procesionalią raišką. Monografijos pavadinimą galima vertinti ir kaip atitinkamą iššūkį – andragogo poreikio, jo rengimo ir profesionalizacijos problemas spręsti kompleksiskai. Visi šie reiškiniai vyksta kartu, todėl ir jų procesionali raiška negali būti sprendžiama eiliškumo tvarka. Taigi, autorės žodžiais tariant, procesionali raiška atskleidžia, kad andragogo profesionalizacija visų pirma vertintina kaip jo veiklos visapusiškas socialinis pripažinimas. Socialinis andragogo veiklos pripažinimas koreliuoja su šios veiklos poreikio dinamiškumu, kas šiandien pas mus dar sunkiai kontroliuojama realaus poreikio kontekste. Kadangi didžioji problema yra tai, kad Lietuvoje nėra bendro andragogo rengimo modelio, B. Jatkauskienės nuomone, didžioji siekiamybė Lietuvoje turėtų būti andragogo rengimo conceptualaus modelio išgryninimas ir šiame diskurse monografijos autorė diskutuoja apie andragogo veiklos sritis, funkcijas, žinias, gebėjimus ir įgūdžius, kas sudaro andragogo rengimo modelio turinio konstravimo prieigas. Tai grindžiama autorės aiškiai išskirta takoskyra tarp dviejų andragogų kategorijų: andragogų profesionalų, kurie turi atitinkamą išsilavinimą ir teikia profesionalias suaugusiųjų švietimo paslaugas, ir atsitiktinių andragogų, kurie atlieka andragogų funkcijas, nes turi profesinių kompetencijų savo srityje, kurios atitinka andragogo poreikį (pvz., bendradarbių mokymas) savo organizacijoje. Ši takoskyra yra apibrėžta Europos Sąjungos dokumentuose, kuriais autorė grindžia visus savo tyrimus.

Tyrimų Lietuvoje stoka ilgą laiką neleido andragogo profesionalizacijos procesui „įsibėgėti“. Norėtusi įvertinti ir tą faktą, kad B. Jatkauskienė gerai susipažinusi su įvairių šalių mokslininkų darbais (daugiausia originalo kalba) ir šioje monografijoje bei visose savo ankstesnėse publikacijose tarytum dalijasi tarptautinių tyrimų andragogo rengimo, andragogo socialinio pripažinimo ir andragogo profesinio identiteto tyrinėjimo rezultatais. Tai pagrįsta logine rezultatų analize ir nuoseklia strategine andragogo profesionalizacijos pozicija, kuri susiformavo kaip B. Jatkauskienės ir jos bendraminčių tyrimų, projektų, mokslinių pranešimų ir publikacijų rezultatas. Norėtusi atkreipti skaitančiųjų dėmesį į racionalias monografijos metodologines prieigas. Remdamasi funkcionalistine T. Parsono, R. K. Mertono profesine perspektyva autorė diskutuoja su W. Gode, A. L. Strauss profesijos charakteristikų raiškos klausimais, atskleisdama J. Roche, V. Leclercq polidimensines profesionalizacijos analizės prieigas, kurios konvertuojamos į dimensijas (ekono-

minę, etinę-filosofinę, sociologinę-psichologinę, didaktinę), atskleidžiančias individo vaidmenį pačiame profesionalizacijos procese. Autorės teigimu, šios dimensijos leidžia pagrįsti andragogų profesionalizaciją kaip sistemą ir kaip procesą. Sisteminiis požiūris išryškina tarpdiscipliniškumo kontekstą ir atskleidžia holistinę įvairių mokslų prieigų galimybę, kuriant atitinkamus modelius, šiuo atveju – andragogų rengimo modelį.

Remiantis šiomis metodologinėmis prieigomis, atlikti diagnostiniai tyrimai, kurie tapo andragogų identifikacijos kokybinio tyrimo turinio pagrindu. Galima drąsiai teigti, kad ši monografija suponavo tiek teorines, tiek ir praktines andragogo profesionalizacijos bei jo rengimo galimybes ir atskleidė andragogo socialinio bei teisinio pripažinimo prielaidas.

Apibendrinant galima teigti, kad monografija „Andragogų profesionalizacijos sistemos procesionali raiška“ – tai dar vienas svarus B. Jatkauskienės, kaip andragogikos mokslo tyrėjos, prisistatymas mokslinei ir akademinei bendruomenei. Be to, tai dar vienas iššūkis andragogui konstruoti profesionalumo novacijas.

Prof. dr. Elvyra Acienė

